

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

*Стаття присвячена вирішенню питань навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. До реалій сьогодення, що впливають на освітній процес, автором віднесено розвиток ринкових відносин і виникнення ринку праці, інтернаціоналізацію всіх сфер діяльності людини, оптимізацію освітнього процесу у вищій школі, надмірну політизацію суспільного життя в країні та ін. Наразі студенти бажають навчитися читати й перекладати професійні тексти, обговорювати вузькоспеціальні теми, спілкуватись англійською мовою в Інтернеті. Спираючись на запити студентів, викладачі мають переорієнтуватись на більш практичний курс навчання.*

**Ключові слова:** студенти нефілологічних спеціальностей; навчання іноземної мови за професійним спрямуванням; оптимізація освітнього процесу; професійні тексти; вузькоспеціальні теми.

**Постановка проблеми.** Реалії сьогодення, до яких ми відносимо розвиток ринкових відносин і виникнення ринку праці, що супроводжується конкуренцією серед випускників університетів, інтернаціоналізацію всіх сфер діяльності людини, надмірну політизацію суспільного життя в країні, оптимізацію навчального процесу у вищій школі та ін. призвели до відмови вищих закладів освіти від практики обов'язкового працевлаштування і звільнили їх від відповідальності за професійну самореалізацію своїх випускників. З одного боку, це надає випускникам більше можливостей знайти роботу відповідно до власних амбіцій: найбільш талановиті молоді фахівці одержали можливість вибору місця роботи відповідно до їхнього професійного запиту. Однак, з іншого боку, це призвело до зростання безробіття серед молоді, оскільки працевлаштуватися за спеціальністю вдається не всім, процес пошуку роботи потребує значної витрати часу, інколи супроводжується розчаруванням, невпевненістю не тільки у власних силах, а й у своєму професійному та соціальному статусі.

Професорсько-викладацький корпус університету має враховувати реалії сьогодення і спиратися на них. Молода людина тільки тоді може повноцінно здобувати професійну освіту, коли вона знає, що набуті знання стануть основою її професійного становлення, успіху в житті, засобом соціального захисту, дозволять знайти своє місце в суспільстві, творити своє життя, самостверджуватися і самореалізовуватися в ньому. Тому сьогодні викладачу вищої школи вже недостатньо досконало володіти своїм предметом, бути провідним науковцем у відповідній галузі науки. Перед викладачами постає проблема вирішення психолого-педагогічних питань:

професійно готувати молоду людину як фахівця певної галузі на рівні новітніх технологій з урахуванням стрімкого зростання обсягу інформації й тенденції розширення знань і водночас «приспосовувати» її до ринку праці, робити конкурентоздатною, сприяти її духовному, моральному і громадянському становленню.

Узагальнення запитів роботодавців щодо компетенцій, необхідних для потенційного працевлаштування випускника ЗВО, засвідчило, що поряд із вільним володінням українською мовою, вмінням користуватися комп'ютером на просунутому рівні згадується знання загальної та професійної англійської мови і вміння спілкуватись на професійні теми іноземною мовою. Тож у цій статті висвітлено основні питання щодо професійної іноземної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей.

**Мета статті:** привернути увагу науковців, методистів, викладачів-практиків до змін у навчанні професійної англійської мови студентів-нефілологів з огляду на реалії сьогодення; виявити проблемні питання у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням, запропонувати шляхи їх вирішення.

**Аналіз актуальних досліджень.** Англійська мова за професійним спрямуванням входить до навчальних планів більшості нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти України, але з боку вітчизняних науковців і методистів на її вивчення звертається набагато менше уваги, ніж на вивчення мови майбутніми філологами чи перекладачами. Водночас в умовах постійно змінюваної економічної та політичної ситуації в країні, намірами України приєднатись до Європейського Союзу державі потрібні молоді люди, які добре воло-

діють англійською мовою і здатні спілкуватись нею на професійні теми. Запровадженню нових технологій у навчання професійної англійської мови присвячені наукові розвідки зарубіжних та вітчизняних учених: О. Заболотської, О. Літкової, У. Ляшенко, Л. Морської, О. Малихіна, П. Сисоєва, Н. Сури, О. Тарнопольського та ін. Так, О. Заболотська досліджує методи формування професійної компетентності майбутніх учителів [2], у центрі уваги Л. Морської – іншомовна підготовка спортсменів [3]. О. Літкова, У. Ляшенко, С. Барсук досліджують навчання професійної англійської мови майбутніх судоводів та судових механіків. О. Малихін, працюючи над методикою викладання у вищій школі, значну увагу приділяє навчанню професійної англійської мови студентів різних спеціальностей. О. Тарнопольський разом з С. Кожушко розробили методику навчання англійської мови для ділового спілкування [6]. Н. Сура пропонує власні доробки щодо навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою [8]. Нами розроблено методику навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. Водночас у зв'язку з необхідністю швидкого реагування на оптимізацію освітнього процесу у вищій школі на шляху до досягнення європейських стандартів виникає потреба у специфікації вимог до змін, що відбуваються в університетській освіті в цілому, і в навчанні професійної англійської мови зокрема.

**Методи дослідження.** У процесі роботи над статтею проаналізовано останні публікації з теми дослідження в контексті запровадження компетентнісного підходу до навчання, виявлено проблемні питання шляхом опитування викладачів англійської мови на нефілологічних факультетах та анкетування студентів нефілологічних спеціальностей, здійснено контент-аналіз запитів здобувачів вищої освіти нефілологічного профілю щодо рівня володіння англійською мовою.

**Виклад основного матеріалу.** З позицій сьогодення мовна освіта визнана одним з найголовніших складників вищої освіти. Реалії сьогодення змушують викладачів швидко пристосовуватись до нових вимог студентів, які вивчають іноземну мову для професійного спілкування. Без володіння іноземними мовами неможливо реалізувати соціальну та професійну мобільність людини. Українське суспільство почало усвідомлювати принципово нову роль іншомовної освіти в сучасному інформаційному світі. В одному з основних принципів Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти сказано, що «лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці, та подолати упередження та дискримінацію» [1, с. 17]. Іншомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей передбачає синхронізацію діяльності університету та запитів здобувачів вищої освіти; збільшення питомої ваги самостійної роботи студента та автономію навчання; розвиток критичного мислення; комп'ютеризацію освітнього процесу; формування навичок командної роботи; активізацію позанавчальної діяльності студентів.

Традиційні підходи до навчання англійської мови не витримали перевірки часом, і від них довелося від-

мовитись: наразі студенти не перекладають «тисячі», не пишуть реферати, не читають «Moscow News». На зміну їм приходять інші види роботи: панельна дискусія, майстер-клас, тренінги, «круглі столи», кейс-метод, симуляції, моделювання, метод проектів тощо.

Результати дослідження, проведеного нами серед студентів-нефілологів: майбутніх комп'ютерних інженерів, програмістів, екологів, соціальних працівників, істориків, політологів засвідчили, що їхні потреби щодо вивчення англійської мови різко змінилися порівняно з традиційними запитами. Сьогодні студенти бажають навчитися не просто читати й перекладати професійні тексти, а й обговорювати вузькоспеціальні теми, спілкуватись англійською мовою в Інтернеті, заповнювати анкети, писати резюме, повідомлення, запити, робити нотатки тощо. Вивчення запитів студентів змушує викладачів англійської мови узгоджувати навчальні плани кафедри з потребами студентів. Ми розглядаємо це як один з кроків до оптимізації освітнього процесу у вищих закладах освіти.

Аналіз існуючих методик навчання іноземної мови у вищих закладах освіти нефілологічного профілю свідчить, що переважна більшість з них декларує запровадження сучасного компетентнісного підходу, але на практиці способи навчальної діяльності залишаються здебільшого традиційними: читання й переклад текстів, переказ, виконання граматичних та лексичних вправ на підстановку, множинний вибір, складання речень із окремо поданих слів, заучування готових, наведених у підручнику діалогів та розмовних тем тощо. Самостійна робота студентів, без чого неможливе опанування іноземної мови, зводиться до механічного заучування програмних тем, перекладу та виконання письмових вправ, які не мають нічого спільного з творчістю, не збуджують увагу, не сприяють розвитку креативного мислення. Осучаснення університетської освіти передбачає спонукання студентів самостійно здобувати інформацію, осмислювати й критично переробляти її, відмовитись від відтворення чужих думок і поглядів і створювати свій продукт, навчатись упродовж життя, формуючи власну точку зору на проблеми, що порушуються в процесі навчання. Сучасне розуміння професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців передбачає формування у студентів професійної компетенції в обраній галузі знань засобами іноземної мови в поєднанні з досвідом їх використання у власній навчальній діяльності. Оскільки більше 80 % інформації у світовій пошуковій системі надходить і зберігається англійською мовою, вимоги щодо високого рівня оволодіння цією мовою видаються необхідними.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Ураховуючи постійно змінювані реалії нашого життя, навчання професійної англійської мови має стати необхідною умовою отримання вищої освіти, сприяти формуванню у студентів навичок професійного іншомовного спілкування. На заняттях з англійської мови викладачі повинні заохочувати студентів до самостійного пошуку необхідної інформації в інтернет-мережі, частіше використовувати роботу в парах, командах, бригадах, щоб дати можливість кожному студенту взяти участь у вирішенні навчальних завдань, проявити активність, висловитись англійською мовою.

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. С. Ю. Ніколаєва // К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Заболотська О. О. Методика викладання іноземних мов у ВНЗ. – Херсон : Айлант, 2010. – 288 с.
3. Морська Л. І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей // Іноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 23–24.
4. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи // Львів, 2016. – 34 с.
5. Пшенична О. С. Інтенсифікація навчального процесу у вищій школі на основі використання інформаційних технологій / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 36. – С. 590–597.
6. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика обучения английскому языку для делового общения. – К. : Ленвіт, 2004. – 192 с.
7. Самойленко Н. Б. Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю : монографія. – Севастополь : рібест, 2013. – 412 с.
8. Сура Н. А. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах : монографія / Н. А. Сура. – Луганськ : СЛУ імені В. Даля, 2012. – 300 с.

**Р. А. Гришкова,**  
ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Україна

**ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ИНОЯЗЫЧНАЯ ПОДГОТОВКА  
СТУДЕНТОВ-НЕФИЛОЛОГОВ В РЕАЛИЯХ СЕГОДНЯШНЕГО ДНЯ**

*Статья посвящена проблеме обучения профессиональному иностранному языку студентов нефилологических специальностей. К реалиям сегодняшнего дня, которые влияют на образовательный процесс в высшей школе, автором отнесены развитие рыночных отношений и возникновение рынка труда, интернационализация всех сфер человеческой деятельности, оптимизация образовательного процесса в высшей школе, чрезмерная политизация общественной жизни в стране и т. д. Сегодняшние студенты стремятся научиться читать и переводить профессиональные тексты, обсуждать узкоспециальные темы, общаться на английском языке в интернете. Учитывая запросы студентов, преподаватели должны переориентироваться на более практический курс обучения языку.*

**Ключевые слова:** студенты нефилологических специальностей; обучение профессиональному иностранному языку; оптимизация образовательного процесса; профессиональные тексты; узкоспециальные темы.

**R. O. Gryshkova,**  
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

**PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING  
OF NON-PHILOLOGICAL STUDENTS IN MODERN REALITIES**

*The article is devoted to the problem of teaching ESP (English for specific purposes) to students of non-philological specialties. Modern realities include development of market relationships, creation of labor market, internationalisation of all spheres of people's activity, optimization of educational process in higher school etc. Today students want to learn to read and translate professional texts, discuss specific themes, communicate in the Internet in English. Bearing in mind students' needs university educators should choose more practical course of English for satisfaction of students' desires. To reach these goals ESP teachers should pay more attention to work in pairs, groups, teams, brigades in order to implement principles of competence approach to teaching professional English.*

**Key words:** students of non-philological specialties; ESP (English for specific purposes) teaching; optimization of educational process; professional texts; specific themes.

**Рецензенти:** Мещанінов О. П., д-р пед. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна;  
Букач М. М., д-р пед. наук, професор МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна.